

MOŽNOSTI ZLEPŠENIA NIEKTORÝCH OPRÁVNENÍ PRÍSLUŠNÍKOV OBECNEJ POLÍCIE V SR

Stanislav Štofko¹, Matej Berník²

ABSTRAKT

Orgány miestnej samosprávy sa musia čoraz častejšie zaoberať otázkami bezpečnosti občanov, chrániť zdravie a majetok. Podľa doterajšej právnej úpravy obce nemôžu účinne zabezpečovať verejný poriadok prostredníctvom poriadkových útvarov. Tieto sú zriadené na tento účel. Dôvodom je absencia niektorých legislatívnych mechanizmov, nedostatočná a chýbajúca právna úprava niektorých oprávnení príslušníkov obecných polícií. Prostredníctvom oprávnení by bolo možné účinnejšie zabezpečovať verejný poriadok na miestnej úrovni. Niektoré možnosti úpravy oprávnení sú naznačené v príspevku.

Kľúčové slová : obecná polícia, príslušník, oprávnenie, legislatíva

ABSTRACT

Local authorities must increasingly deal with issues of security of citizens, to protect property and health. Under current legislation, the municipality can not effectively ensure public order with the help of municipal police. These are established for this purpose. The reason is the absence of some legislative mechanisms - the insufficient regulation of some authorization to the municipal police. Through the authorization would be more effective to ensure public order at the local level. Some possibilities of modification are outlined in the paper.

Keywords: municipal police, member, authorization, legislation

ÚVOD

Bezpečnosť občanov a zabezpečovanie verejného poriadku na miestnej úrovni je jedným z najdôležitejších faktorov, ktoré výrazne ovplyvňujú život občianskej spoločnosti v obciach. Na miestnej úrovni sú problémy bezpečnosti a verejného

¹ doc. Ing. Stanislav Štofko, CSc., Žilinská univerzita v Žiline, FŠI KBM Žilina, 1. mája 32, Žilina

² Ing. Matej Berník, externý doktorand, Žilinská univerzita v Žiline, FŠI KBM Žilina, 1. mája 32, Žilina

poriadku vnímané a pociťované najcitlivejšie a práve obec, ktorá pri výkone samosprávy nesie zodpovednosť za zabezpečenie verejného poriadku na svojom území.

V súčasnosti sa javí potrebné vykonať výskum riešenia metodologických otázok bezpečnosti osôb a majetku v mestách a obciach, stanovenie relevantných hrozieb pre obce a mestá. Pre obce sú potrebné odporúčania, pokiaľ sa týka možnosti investovania do bezpečnosti a návrh modelu zvyšovania bezpečnosti občanov a majetku.

1. CHARAKTERISTIKA OBECNEJ POLÍCIE

Obecné polície boli zriaďované po roku 1989 ako alternatíva Policajného zboru za účelom zabezpečenia verejného poriadku, ochrany životného prostredia v obciach a mestách a za účelom plnenia úloh súvisiacich s ochranou životného prostredia v obciach a mestách, pri plnení úloh vyplývajúcich zo všeobecne záväzných nariadení obcí a miest, z uznesení obecných a mestských zastupiteľstiev a z rozhodnutí starostov obcí, alebo primátorov miest. Obecné polície sú nástrojom aj na riešenie problémov kritickej infraštruktúry obcí. Je možné ich zaradiť do oblasti bezpečnosti. Obecnú políciu zriaďuje a ruší obec všeobecne záväzným nariadením. [1]. Pri výkone služby príslušníci obecných polícií sú povinní sa prísne držať platnej legislatívy a v ďalšom texte sa venujeme oprávneniam, ktoré im zákon povoľuje.

2. OPRÁVNENIA PRÍSLUŠNÍKOV OBECNÝCH POLÍCIÍ

Podľa platnej legislatívy je príslušník obecnej polície pri plnení úloh oprávnený:

- vyzvať osobu, aby upustila od konania, ktorým narušuje verejný poriadok, alebo od iného protiprávneho konania,
- ukladať a vyberať v blokovom konaní pokuty za priestupky,
- zadržať osobu pristihnutú pri páchaní alebo bezprostredne po spáchaní trestného činu a ihneď ju odovzdať najbližšiemu útvaru Policajného zboru; ak ide o hľadanú osobu, predviesť ju na útvar obecnej polície na účel podania vysvetlenia a urobiť úkony podľa osobitných predpisov,
- presvedčiť sa, či ten, koho zadržiavajú, nie je ozbrojený alebo či nemá vec, ktorou by mohol ohroziť život alebo zdravie, dobrať vec alebo zbraň odovzdať najbližšiemu útvaru Policajného zboru spolu so zadržanou osobou,
- prikázať každému, aby na nevyhnutný čas nevstupoval na určené miesta alebo sa na nich nezdržiaval, pokiaľ to vyžaduje účinné zabezpečenie plnenia úloh,
- zastavovať vozidlá, ak vodič vozidla spáchal priestupok proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky neuposlušnosťou zákazu, ktorý vyplýva z úpravy cestnej premávky vykonanej dopravnými značkami alebo dopravnými zariadeniami.

Ďalej sú príslušníci obecných polícií oprávnení:

- požadovať preukázanie totožnosti od osoby pristihnutej pri spáchaní priestupku, alebo od osoby od ktorej je požadované vysvetlenie, alebo od osoby, ktorá je hľadaná,
 - požadovať vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre odhalenie priestupku a zistenie jeho páchatel'a,
 - otvoriť byt, ak je dôvodná obava, že je ohrozený život alebo je vážne ohrozené zdravie osoby, alebo ak hrozí závažná škoda na majetku a hrozí nebezpečenstvo z omeškania, vstúpiť doňho a vykonať potrebné opatrenia na odvrátenie hroziaceho nebezpečenstva,
 - odňať vec, o ktorej sa možno dôvodne domnievať, že v konaní o priestupku môže byť vyslovené jej prepadnutie, alebo môže byť zhabaná, alebo môže súvisieť s trestným činom alebo ak ide o vec hľadanú. Nemožno odňať vec, ktorej hodnota je v nápadnom nepomere k povahe priestupku.
 - pred použitím donucovacích prostriedkov je príslušník obecnej polície povinný vyzvať osobu, proti ktorej zakročuje, aby upustila od protiprávneho konania s výstrahou, že bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov. Od výzvy a výstrahy môže upustiť iba v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad alebo tomu bránia iné okolnosti.
- [2]

2.1 OPRÁVNENIE POŽADOVAŤ PREUKÁZANIE TOTOŽNOSTI

O oprávnení požadovať preukázanie totožnosti pojednáva § 9 Zákona o obecnej polícii, v ktorom je ustanovené, že príslušník obecnej polície je oprávnený vyzvať osobu pristihnutú pri spáchaní priestupku, osobu od ktorej je požadované vysvetlenie podľa § 10 ods. 1, alebo ak ide o hľadanú osobu, aby preukázala svoju totožnosť; osoba je povinná výzve vyhovieť. Ďalej pojednáva o tom, v akých prípadoch je oprávnený predviesť takúto osobu na útvár obecnej polície za účelom zistenia jej totožnosti.

Osoba môže preukázať svoju totožnosť dokladom totožnosti spôsobom, ako to ustanovuje § 18 zákona o Policajnom zbore. Dokladom totožnosti možno rozumieť doklad, o ktorom tak ustanovuje osobitný predpis, napr. zákon č. 224/2006 Z. z. o občianskych preukazoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (občiansky preukaz), zákon č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 445/2008 Z. z. (cestovný doklad, t. j. cestovný pas, diplomatický pas, služobný pas, cestovný preukaz, cestovný doklad cudzinca, náhradný cestovný doklad Európskej únie, iný doklad), zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 480/2002 o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ďalšími dokladmi, ktorými môže osoba preukázať svoju totožnosť môžu byť teda aj preukaz poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, preukaz člena vlády, služobný preukaz sudcu, služobný preukaz prokurátora, služobný preukaz príslušníka bezpečnostných zložiek a pod.

V predmetnom ustanovení by bolo vhodné upraviť oprávnenie príslušníka obecnej polície požadovať preukázanie totožnosti nie len od osôb pristihnutých pri spáchaní priestupku, alebo od ktorej je požadované vysvetlenie, ale taxatívne vymenovať aj použitie tohto oprávnenia v prípadoch ako napr. ak ide o osobu podozrivú zo spáchania trestného činu, alebo iného správneho deliktu, tiež od osoby proti ktorej vykonáva zákrok, ďalej od osoby, ktorá oznamuje podozrenie zo spáchania trestného činu, priestupku alebo iného správneho deliktu, alebo od osoby, ktorej popis zodpovedá popis osoby, po ktorej bolo vyhlásené pátranie, alebo ak ide o osobu, ktorá odmietla preukázať totožnosť osobe, ktorá má na preukázaní jej totožnosti právny záujem, t.j. na žiadosť inej osoby, ak táto osoba má na zistení totožnosti právny záujem.

Osobou, ktorá má na zistení totožnosti inej osoby právny záujem by sa rozumel napríklad exekútor, revízor mestskej hromadnej dopravy a pod. Príslušník obecnej polície by mal mať zároveň oprávnenie vyzvať k preukázaniu totožnosti aj túto osobu, s cieľom overenia, či sa skutočne jedná o osobu, za ktorú sa vydáva (exekútor, ale aj napríklad revízor v MHD), a ktorej z jej postavenia či povolania vyplýva uvedený právny záujem, a to skôr, ako jej požadované údaje poskytne.

2.2 OPRÁVNENIE POŽADOVAŤ VYSVETLENIE

Príslušník obecnej polície je oprávnený požadovať vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre odhalenie priestupku a zistenie jeho páchatel'a. Čo sa týka predmetného oprávnenia, tak viac je uvedené v § 10 Zákona o obecnej polícii, ktorý okrem uvedeného pojednáva o prípadoch, kedy môže príslušník obecnej polície predviesť na útvár obecnej polície osobu a čo musí po jej predvedení vykonať, tiež o oprávnení vyzvať osobu aby sa v určenom čase dostavila na útvár obecnej polície za účelom objasnenia priestupku. Taxatívnym spôsobom sú ustanovené podmienky, za akých má osoba právo odmietnuť podať vysvetlenie ako aj od akej osoby sa nesmie požadovať vysvetlenie, tiež podmienky nároku na náhradu nutných výdavkov a na náhradu ušlého zárobku.

Predmetné ustanovenie je dostatočné, avšak nehovorí o prípade, v ktorom by bolo potrebné vykonať úkon na objasnenie priestupku s osobou mladšou ako 15 rokov. V takomto prípade by malo byť ustanovené, že pri tomto úkone musí byť zabezpečená prítomnosť jej zákonného zástupcu, prípadne prítomnosť pracovníka orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, alebo pedagogický pracovník.

2.3 OPRÁVNENIE OTVORIŤ BYT

V tomto prípade sa v zákone ustanovujú podmienky, kedy je príslušník obecnej polície oprávnený otvoriť byt alebo iný priestor slúžiaci na bývanie, alebo iný uzavretý priestor neslúžiaci na bývanie, vstúpiť doňho a vykonať v súlade so zákonom opatrenia nevyhnutné na odvrátenie hroziaceho nebezpečenstva. Myslím, že by bolo

výhodnejšie v tomto ustanovení zmeniť použitý pojem „závažnej škody“ na pojem „väčšia škoda“ s odkazom na príslušné ustanovenie Trestného zákona, kde je ustanovený tento pojem. Tiež by bolo namieste legislatívne rozšíriť toto oprávnenie aj o oprávnenie otvoriť a vstúpiť v zákonom stanovených prípadoch aj do iného uzavretého priestoru ako je byt, a vykonať v ňom v súlade so zákonom opatrenia nevyhnutné na odvrátenie hroziaceho nebezpečenstva. Takáto potreba úpravy predmetného oprávnenia vychádza z poznatkov z praxe, podľa ktorej príslušníci obecnej polície musia často vykonať opatrenia nevyhnuté na odvrátenie hroziaceho nebezpečenstva aj v inom priestore ako je byt, t.j. aj v nebytových priestoroch, ako sú garáže, pivničné priestory, skladové priestory a pod.

V ustanovení je príslušník obecnej polície povinný zabezpečiť prítomnosť nezúčastnenej osoby pri otvorení bytu a tiež je v ňom uvedená výnimka z tejto povinnosti, ktorá pripúšťa možnosť nezabezpečiť prítomnosť takejto osoby vtedy, ak by mohlo dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia tejto osoby alebo ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania. O otvorení bytu a vykonaných opatreniach je príslušník obecnej polície povinný oboznámiť najbližší útvar Policajného zboru a ihneď spísať úradný záznam, ktorý je povinný predložiť najbližšiemu útvaru Policajného zboru alebo prokurátorovi. Na druhej strane však v ustanovení absentuje povinnosť príslušníka obecnej polície o tejto skutočnosti bez zbytočného odkladu vyrozumieť vlastníka bytu, nájomcu bytu alebo inú oprávnenú osobu a zabezpečiť uzavretie bytu, ak tak nemôže vykonať niektorá z uvedených osôb.

2.4 OPRÁVNENIE ODŇAŤ VEC

Príslušník obecnej polície je tiež oprávnený odňať vec. Ustanovuje to § 12 Zákona o obecnej polícii. Príslušník obecnej polície je oprávnený po predchádzajúcej márnej výzve na vydanie odňať vec, o ktorej sa možno dôvodne domnievať, že v konaní o priestupku môže byť vyslovené jej prepadnutie alebo môže byť zhabaná, alebo môže súvisieť s trestným činom, alebo ak ide o vec hľadanú. Nemožno odňať vec, ktorej hodnota je v nápadnom nepomere k povahe priestupku. Predmetné ustanovenie ďalej pojednáva o povinnosti príslušníka obecnej polície spísať úradný záznam a osobe, ktorej bola vec odňatá, vystaviť potvrdenie o odňatí veci. Odňatú vec odovzdá príslušník obecnej polície orgánu, ktorý o priestupku rozhoduje, alebo útvaru Policajného zboru, ak ide o priestupok, ktorého objasňovanie patrí podľa osobitných predpisov Policajnému zboru. Ak odpadnú dôvody na postup podľa odseku 3 druhej vety, príslušník obecnej polície je povinný vydanú alebo odňatú vec vrátiť tomu, komu nesporne patrí; inak tomu, kto ju vydal alebo komu bola odňatá. O vykonaní tohto úkonu píše záznam.

Predmetné ustanovenie by bolo vhodné upraviť a zároveň možno aj rozšíriť o oprávnenie na zaistenie veci, ktorej by musela predchádzať výzva zo strany príslušníka obecnej polície na jej vydanie. Ďalej by oprávňovalo príslušníka obecnej polície vyzvať osobu na vydanie veci, ak má podozrenie, že táto súvisí so spáchaním trestného činu, priestupku, alebo ak ide o vec hľadanú a pod. Príslušník obecnej

polície by mohol túto vec zaistiť, ak osoba jeho výzve na dobrovoľné vydanie veci nevyhovie.

V prípade zaistenia veci by vyplývala aj povinnosť pre príslušníka obecnej polície, a to spísať úradný záznam o zaistení veci a osobe, ktorej bola vec zaistená vydať potvrdenie o zaistení veci a tiež povinnosť v prípade, že sa vykonanými úkonmi potvrdí, že zaistená vec súvisí s trestným činom, priestupkom, alebo že ide o vec hľadanú, túto vec neodkladne odovzdať príslušnému orgánu činnému v trestnom konaní, orgánu príslušnému na prejednanie priestupku alebo na najbližší útvar Policajného zboru.

ZÁVER

V uvedenom texte bol vyslovený názor, že by bolo vhodné upraviť niektoré ustanovenia o oprávnení príslušníkov obecných polícií požadovať preukázanie totožnosti osôb, oprávnení požadovať vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre odhalenie priestupku a zistenie jeho páchatel'a, ako aj ustanovení týkajúcich sa otvárania bytov a odňatia veci. Návrhy na riešenie niektorých legislatívnych zmien ako aj ďalšie technické, personálne a organizačné opatrenia by mali pomôcť zvyšovať bezpečnosť majetku a občanov, s ohľadom na geografické, urbanistické, sociálne faktory.

Grantová podpora: Príspevok je publikovaný v rámci riešenia projektu VEGA 1/0743/11 Podpora bezpečnosti osôb a majetku na miestnej úrovni.

LITERATÚRA

- [1] HOFREITER, L.: Bezpečnostný manažment. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline/EDIS 2002. ISBN 80-7100-953-9
- [2] GAŠPIERIK, L., REITŠPÍS, J., GAŠPIERIK, M.: Systém prevencie kriminality na regionálnej a miestnej úrovni v podmienkach Slovenskej republiky. In: Zeszyt naukowy "Apeiron". Kraków: Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego w Krakowie. ISSN 2081-2906. Nr 5 (2011), s. 24-46.
- [3] ŠTOFKO, S.: Možnosti zvyšovania bezpečnosti osôb a majetku v regióne. In: Rozwój Euroregionu Beskidy (VI) : Możliwości wsparcia bezpieczeństwa osób i majątku. Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Finansów i Prawa, 2011. - ISBN 978-83-61310-72-3. - S. 37-42.
- [4] ŠTOFKOVÁ, J. et al. Manažment podniku. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline 2011, ISBN 978-80-554-0418-9
- [5] Zákon NR SR č. 564/1991 Zb. o obecnej polícii v znení neskorších predpisov.

Článok recenzoval:
doc. Ing. Libor Gašpierik, CSc.